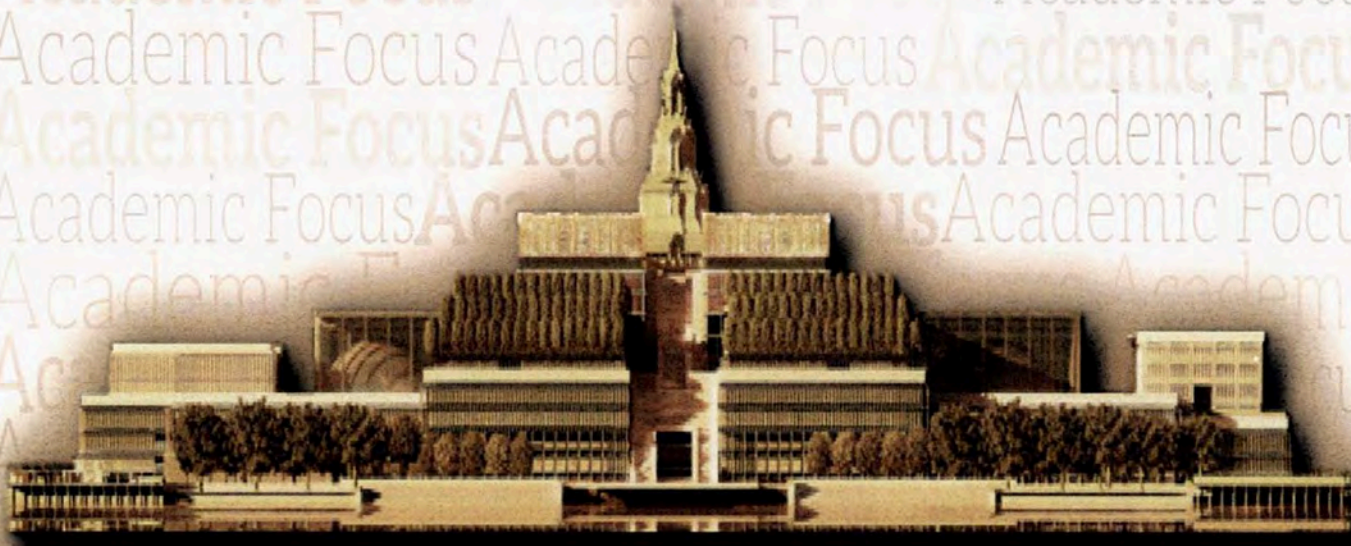

Academic Focus

เอกสารวิชาการ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

Academic Focus

กันยายน 2558

สารบัญ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	1
รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม	2
รัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	
รัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม	4
รัฐธรรมนูญที่ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม	5
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้	5
ตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จำนวน 19 ฉบับ	16
สรุปจากตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จำนวน 19 ฉบับ	31
สรุปและข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา	35
บรรณานุกรม	39

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญใช้บังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทำให้บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และรัฐธรรมนูญได้กำหนดโครงสร้าง กลไก พื้นฐานของประเทศและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป็นหัวใจของการปกครองด้วย ดังนั้นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเอง จึงมีความแตกต่างกับการแก้ไขเพิ่มเติมของกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ โดยปกติการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะซึ่งบัญญัติไว้เป็นหมวดว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นอีกหมวดหนึ่ง โดยมีเนื้อหาสาระ เช่น การกำหนดผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หลักการการเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ผู้พิจารณาการขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการพิจารณาในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรการระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาในวาระที่สาม การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม เป็นต้น ซึ่งรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับอาจมีการกำหนดเงื่อนไขในการแก้ไขเพิ่มเติมที่แตกต่างกัน จึงจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยมีจำนวน 19 ฉบับ แบ่งเป็น

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 มีจำนวน 1 ฉบับ
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีจำนวน 11 ฉบับ
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มีจำนวน 3 ฉบับ
4. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร มีจำนวน 4 ฉบับ

รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 13 ฉบับ

รัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 6 ฉบับ

รัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมแบ่งเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีจำนวน 6 ฉบับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มีจำนวน 2 ฉบับ

ส่วนรัฐธรรมนูญที่ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม มีจำนวน 11 ฉบับ

รัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจึงไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เป็นไปอย่างรวดเร็ว ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ได้บทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกโดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง จึงทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรบัญญัติให้มีความว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ที่ได้บัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เป็นลำดับต่อมา แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว

เพื่อให้เห็นความชัดเจนมากขึ้นจึงได้แบ่งออกเป็นเรื่อง ๆ ได้ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1.1 รัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 13 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 บัญญัติไว้ในมาตรา 63
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 บัญญัติไว้ในมาตรา 85
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 บัญญัติไว้ในมาตรา 93
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 บัญญัติไว้ในมาตรา 173
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

บัญญัติไว้ในมาตรา 111

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 บัญญัติไว้ในมาตรา 169
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 บัญญัติไว้ในมาตรา 228
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 บัญญัติไว้ในมาตรา 24
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 บัญญัติไว้ในมาตรา 194
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 บัญญัติไว้ในมาตรา 211
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติไว้ในมาตรา 313
12. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติไว้ในมาตรา 291
13. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 บัญญัติไว้ในมาตรา 46

1.2 รัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ประกาศใช้ในวันที่ 27 มิถุนายน 2475 และได้ตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 28 มิถุนายน 2475 และมีระยะเวลาในการบังคับใช้เพียง 5 เดือน 12 วันเท่านั้น

2. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2502 และได้มีพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 ถึงแม้จะมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 9 ปี 4 เดือน 23 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานก็ตาม

3. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อมีเหตุการณ์มหาวิปโยควันที่ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในยุครัฐบาล จอมพล ถนอม กิตติขจร ลาออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนมากจึงทำให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่ไม่ครบองค์ประชุมในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ และจอมพล ถนอม กิตติขจร ก็ได้ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีในวันดังกล่าวด้วย จึงมีการแต่งตั้งให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 18 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ 16 ธันวาคม 2516 มีพระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเลือกและแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่จำนวน 299 คนเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

4. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากคำปรารภของธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ว่าคณะปฏิวัติจะจัดให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมอบให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดร่างขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้มีการเลือกตั้ง ภายในปีพุทธศักราช 2521

5. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 1 มีนาคม 2534 และมีการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวันที่ 15 มีนาคม 2534 และมีระยะเวลาการบังคับใช้เพียง 9 เดือน 8 วัน

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 เนื่องจากจะให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 1 ตุลาคม 2549 และประกาศแต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 3 มกราคม 2550 และมีระยะเวลาการบังคับใช้เพียง 10 เดือน 23 วัน

2. รัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีจำนวน 6 ฉบับ มีการแก้ไขเพิ่มเติม 15 ครั้ง ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง คือ
 - รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482
 - รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช 2483
 - รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2485
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง คือ
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2518
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง คือ
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2528
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2532
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 6 ครั้ง คือ
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2535
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2535
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2535
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 1 ครั้ง คือ
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2548
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 2 ครั้ง คือ
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2554
 - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2554

2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มีจำนวน 2 ฉบับ มีการแก้ไขเพิ่มเติม 4 ครั้ง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มีการแก้ไขเพิ่มเติม 3 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2490
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2491

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2491

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มีการแก้ไขเพิ่มเติม

1 ครั้ง คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558

3. รัฐธรรมนูญที่ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม มีจำนวน 11 ฉบับ

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
5. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
9. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520
10. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ มีจำนวน 13 ฉบับ ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

“มาตรา 63 รัฐธรรมนูญนี้ จะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

1. ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติม ท่านว่าต้องมาจากคณะรัฐมนตรีทางหนึ่ง หรือมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งรวมกันมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดทางหนึ่ง

2. เมื่อสมาชิกได้ลงมติครั้งหนึ่งแล้ว ท่านให้รอไว้หนึ่งเดือน เมื่อพ้นกำหนดแล้วให้นำขึ้นเสนอสภาเพื่อลงมติอีกครั้งหนึ่ง

3. การออกเสียงลงคะแนน ท่านให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติม นั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด

เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ท่านจึงให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติมาตรา 38, 39”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 13 ปี 5 เดือน มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 3 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

“มาตรา 85 รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้แต่โดยเงื่อนไขต่อไปนี้

(1) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(2) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ให้รัฐสภาพิจารณาร่วมกันเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่งมีค่าเสนอแก้ไขแปรญัตติหรือซึ่งมีการแก้ไขโดยคณะกรรมการ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วต้องนำเสนอรัฐสภา เพื่อพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นกฎหมายไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา

(7) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว จึงให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา 20”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2489 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 1 ปี 6 เดือน ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490

“มาตรา 93 รัฐธรรมนูญนี้แก้ไขเพิ่มเติมได้โดยความเห็นชอบของรัฐสภา”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2490 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 1 ปี 4 เดือน 13 วัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 3 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

“มาตรา 173 รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้ก็แต่โดยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน
รวมกัน หรือจากสมาชิกของแต่ละสภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ ให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง
เห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมาก
เป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภา
พิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบ
ด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้วให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และ
ให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 และมาตรา 77 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 174 ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย
ตามมาตรา 173 กระทั่งถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชนและทรงพระราชดำริเห็นสมควร
ให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียง
เป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาภายใน
กำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายในพระราชกฤษฎีกานั้น ต้องกำหนดวัน
ให้ประชาชนออกเสียงภายในเก้าสิบวัน ซึ่งต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร และให้ประธานองคมนตรีเป็น
ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรานี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 173 (7)
มาใช้บังคับ

มาตรา 175 ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา 174 ถ้ามีเสียงข้างมากเป็นประชามติ
เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวัน นับแต่วันประกาศ
ผลประชามติ และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ถ้าไม่มีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ก็ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

มาตรา 176 บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2492
โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 2 ปี 8 เดือน 6 วัน ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและถูกยกเลิกโดย
คณะรัฐประหาร

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

“มาตรา 111 รัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเพิ่มเติมได้ ก็แต่โดยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (2) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นสามวาระ
- (3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณา เรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ
- (5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
- (6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (7) เมื่อการออกเสียงลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 71 และมาตรา 72 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2495 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 6 ปี 7 เดือน 12 วัน ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและถูกยกเลิกโดยการปฏิวัติ

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

“มาตรา 169 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

- (1) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภารวมกันหรือจากสมาชิกของแต่ละสภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา
- (2) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ
- (3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา
- (4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ
- (5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป
- (6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 74 และมาตรา 75 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 170 ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายตามมาตรา 169 กระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชน และทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการตามวรรคสอง ให้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศพระบรมราชโองการ และวันออกเสียงประชามติต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรา 169 นี้ มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา 169 (7) มาใช้บังคับ

มาตรา 171 บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติหลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 172 ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา 170 ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลประชามติ และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ ถ้ามีประชามติไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 3 ปี 4 เดือน 28 วัน ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและถูกยกเลิกโดยการปฏิวัติ

7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

“มาตรา 228 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้อีกแต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 98 และมาตรา 99 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 229 ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายตามมาตรา 228 กระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชน และทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ จะต้องมีประกาศพระบรมราชโองการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันให้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการตามวรรคสอง ให้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศพระบรมราชโองการ และวันออกเสียงประชามติต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรา 228 (7) นี้ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 228 (7) มาใช้บังคับ

มาตรา 230 บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 231 ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา 229 ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลประชามติและเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ถ้ามีประชามติไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 2 ปี มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 1 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากมีการยึดอำนาจการปกครองประเทศของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

“มาตรา 24 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี

(2) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้สภาปฏิรูป

การปกครองแผ่นดินพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้ห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อจะได้ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2519 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 11 เดือน 28 วัน ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและถูกยกเลิกเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศของคณะปฏิวัติ

9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

“มาตรา 194 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้อีกแต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณารายลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 77 และมาตรา 78 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2521 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 12 ปี 2 เดือน 1 วัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 2 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากการยึดอำนาจการปกครองประเทศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)

10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

“มาตรา 211 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้อีกแต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือจากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

(2) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติม นั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 93 และมาตรา 94 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2534 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 5 ปี 10 เดือน 2 วัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 6 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

“มาตรา 313 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะกระทำได้อีกแต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ตัดข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าวได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้

(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(4) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 93 และมาตรา 94 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 8 ปี 11 เดือน 7 วัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 1 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากมีการถูกยกเลิกโดยการรัฐประหารของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.)

12. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

“มาตรา 291 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้

(2) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(3) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(4) การพิจารณาในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(5) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(6) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(7) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 150 และมาตรา 151 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 โดยมีระยะเวลาในการบังคับใช้ 6 ปี 10 เดือน 29 วัน มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 2 ครั้ง และถูกยกเลิกเนื่องจากการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งหลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เข้าควบคุมอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 แล้วก็ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 5/2557 ให้รัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงชั่วคราววัน หมวด 2 พระมหากษัตริย์ และได้มีการแก้ไขคำสั่งใหม่ในประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/2557 โดยแก้ไขให้รัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง วัน หมวด 2 พระมหากษัตริย์ และต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 ซึ่งถือได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้สิ้นสุดลงอย่างสมบูรณ์

13. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

“มาตรา 46 ในกรณีให้เห็นเป็นการจำเป็นและสมควร คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จะมิตีร่วมกันให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ได้ โดยจัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อความเห็นชอบ

ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบ สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมชั้นนี้มิได้ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะเห็นชอบด้วย

มติให้ความเห็นชอบต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ โดยให้นายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และให้นำความในมาตรา 37 วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 1 ครั้ง คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2558

5. ตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย จำนวน 19 ฉบับ

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
1.	พระราชบัญญัติ ธรรมนูญการ ปกครองแผ่นดิน สยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475	ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ซึ่งรวมกัน มีจำนวนไม่ต่ำกว่า หนึ่งในสี่แห่งจำนวน สมาชิกทั้งหมด ทางหนึ่ง	สภา ผู้แทนราษฎร	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยการ แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ แห่งจำนวนสมาชิก ทั้งหมด	-	หนึ่งเดือน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยการ แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ แห่งจำนวนสมาชิก ทั้งหมด	-	3

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
3.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ซึ่งต้องมีจำนวน ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมด	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยใน การแก้ไขเพิ่มเติม นั้นไม่ต่ำกว่าสอง ในสามแห่งจำนวน สมาชิกทั้งสองสภา	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยในการ ที่จะให้ออกใช้เป็น กฎหมายไม่ต่ำกว่า สองในสามแห่ง จำนวนสมาชิก ทั้งสองสภา	-	-
4.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490	มี	คณะรัฐมนตรี	รัฐสภา	ให้ถือเอาเสียงข้าง มากเป็นประมาณ	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	-	ให้ถือเอาเสียงข้าง มากเป็นประมาณ	-	3
5.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกวุฒิสภาและ สมาชิกสภาผู้แทน รวมกันไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน ห้าของจำนวน	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยในการ แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสาม	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยในการ ที่จะให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่า	ถ้าพระมหากษัตริย์ทรง พระราชดำริเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย ตาม มาตรา 173 กระทบถึง	-

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
			สมาชิกทั้งหมดของ ทั้งสองสภา หรือ - สมาชิกของแต่ละ สภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน ห้าของจำนวน สมาชิกทั้งหมดของ ทั้งสองสภา		ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดของทั้ง สองสภา			สองในสามของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมดของทั้งสอง สภา	ประชาชนได้เสียสำคัญ ของประเทศหรือ ประชาชนและทรง พระราชดำริเห็นสมควร ให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ยอม ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ที่จะให้ประชาชนทั่ว ประเทศออกเสียงเป็น ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วย ร่างรัฐธรรมนูญนั้น	
6.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน สี่ของจำนวน สมาชิกทั้งหมด	สภา ผู้แทนราษฎร	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยใน การแก้ไขเพิ่มเติม นั้นไม่ต่ำกว่าสอง	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยใน การที่จะให้ออกใช้ เป็นรัฐธรรมนูญ	-	-

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
					ในสามของจำนวน สมาชิกทั้งหมด			ไม่ต่ำกว่าสองในสาม ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมด		
7.	ธรรมนูญ การปกครอง ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502	ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภา ผู้แทนทั้งสองสภา รวมกันไม่ต่ำกว่า หนึ่งในห้าของจำนวน สมาชิกทั้งหมดของ ทั้งสองสภา	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยในการ แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสาม ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดของทั้งสอง สภา	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียง เห็นชอบด้วยในการ ที่จะให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญไม่ต่ำ กว่าสองในสามของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมดของทั้งสอง สภา	ถ้าพระมหากษัตริย์ ทรงพระราชดำริเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวายตาม มาตรา 169 กระทบ ถึงประโยชน์ได้เสีย สำคัญของประเทศ หรือประชาชน และ ทรงพระราชดำริ	-

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
10.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจำนวนไม่น้อย กว่าหนึ่งในห้าของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมดของสภา ผู้แทนราษฎร	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีคะแนน เสียงเห็นชอบด้วย ในการแก้ไขเพิ่มเติม นั้นไม่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวน สมาชิกทั้งหมด ของทั้งสองสภา	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีคะแนน เสียงเห็นชอบด้วย ในการที่จะให้ออกใช้ เป็นรัฐธรรมนูญ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดของทั้งสอง สภา	ถ้าพระมหากษัตริย์ ทรงพระราชดำริเห็น ว่าร่างรัฐธรรมนูญที่นำ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ตามมาตรา 228 กระทบ ถึงประโยชน์ได้เสีย สำคัญของประเทศหรือ ประชาชน และทรง พระราชดำริเห็นสมควร ให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ย่อม ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ที่จะให้ประชาชนทั่ว ประเทศออกเสียงเป็น ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วย ร่างรัฐธรรมนูญนั้น	1

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
15.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2534	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรมีจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในสาม ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาผู้แทน ราษฎรสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรจะ เสนอญัตติได้เมื่อ พรรคการเมืองที่ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรนั้นสังกัดมี มติให้เสนอได้ - สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรมี	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนน โดยเปิดเผยและ ต้องมีคะแนนเสียง เห็นชอบด้วยใน การแก้ไขเพิ่มเติม นั้น ไม่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวน สมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมี คะแนนเสียงเห็นชอบ ด้วยในการที่จะ ให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญ มากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา	-	6

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
			จำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสามของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจะร่วมเสนอ ญัตติได้เมื่อพรรค การเมืองที่สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร นั้นสังกัดมีมติให้ เสนอได้							
16.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรมีจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในห้า ของจำนวนสมาชิก	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้อง มีคะแนนเสียง เห็นชอบด้วยใน	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณ	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนน โดยเปิดเผย และ ต้องมีคะแนนเสียง เห็นชอบด้วยใน	-	1

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
			<p>ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาผู้แทน ราษฎร สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรจะ เสนอญัตติได้เมื่อ พรรคการเมืองที่ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรนั้นสังกัดมี มติให้เสนอได้</p> <p>- สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิก วุฒิสภามีจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในห้า ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา สมาชิกสภาผู้แทน</p>		การแก้ไขเพิ่มเติม นั้น ไม่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวน สมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา			การที่จะให้ออกใช้ เป็นรัฐธรรมนูญ มากกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา		

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
			<p>ราษฎรจะร่วมเสนอ ญัตติได้เมื่อพรรค การเมืองที่สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร นั้นสังกัดมีมติให้ เสนอได้ ญัตติขอ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญที่มีผล เป็นการเปลี่ยนแปลง การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลง รูปของรัฐจะเสนอ มิได้</p>							

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
17.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549	ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	มี	- คณะรัฐมนตรี - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรมีจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในห้า ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาผู้แทน ราษฎร - สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิก วุฒิสภามีจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งใน ห้าของจำนวน	รัฐสภา	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนนโดย เปิดเผยและต้องมี คะแนนเสียงเห็นชอบ ด้วยในการแก้ไข เพิ่มเติมนั้น ไม่น้อย กว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา	ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็น ประมาณต้อง จัดให้มีการรับ ฟังความคิดเห็น จากประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่เข้าชื่อเสนอ ร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม ด้วย	สิบห้าวัน	ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมี คะแนนเสียงเห็นชอบ ด้วยในการที่จะ ให้ออกใช้เป็น รัฐธรรมนูญ มากกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา	-	2

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
			สมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา - ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งจำนวน ไม่น้อยกว่าห้าหมื่น คนตามกฎหมาย ว่าด้วยการเข้าชื่อ เสนอกฎหมายญัตติ ขอแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญที่มีผล เป็นการเปลี่ยนแปลง การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลง							

ลำดับ ที่	ชื่อ	บทบัญญัติการ แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้มีสิทธิเสนอ ญัตติขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	ผู้พิจารณาญัตติ ขอแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่หนึ่ง	การออกเสียง ลงคะแนนใน วาระที่สอง	ระยะเวลา ที่รอไว้ก่อน พิจารณา วาระที่สาม	การออกเสียง ลงคะแนนในวาระ ที่สาม	การออกเสียง ประชามติว่าเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบด้วยกับ ร่างรัฐธรรมนูญที่มี การแก้ไขเพิ่มเติม	การแก้ไข เพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ (ครั้ง)
			รูปของรัฐจะเสนอ มิได้							
19.	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557	มี	คณะรัฐมนตรีและ คณะรักษาความ สงบแห่งชาติมีมติ ร่วมกัน	สภา นิติบัญญัติ แห่งชาติ	-	-	พิจารณา ให้ความ เห็นชอบ หรือไม่ เห็นชอบ ภายใน สิบห้าวัน นับแต่วันที่ ได้รับร่าง รัฐธรรมนูญ แก้ไข เพิ่มเติม	ต้องมีคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิก สภา นิ ตี บั ญ ญ ติ แห่งชาติทั้งหมด เท่าที่มีอยู่	-	1

6. สรุปจากตารางแสดงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศไทย มีจำนวน 19 ฉบับ

1. ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

- คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ มีจำนวน 12 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
12. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้เสนอ มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ มีจำนวน 10 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- สมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้เสนอ มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้เสนอ มีจำนวน 5 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ
กฎหมาย เป็นผู้เสนอ มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2. ผู้พิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

- รัฐสภา มีจำนวน 9 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

- สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

3. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา หรือทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490

4. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง

- ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ มีจำนวน 11 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

5. ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม

- ห้าวัน มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

- สิบห้าวัน มีจำนวน 11 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- หนึ่งเดือน มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

6. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภาหรือทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ซึ่งมีสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียว

- ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

- คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีจำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

7. การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย กระทบถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชนและทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชนได้วินิจฉัยพระมหากษัตริย์ยอมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

สรุปและข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยมีจำนวน 19 ฉบับ แบ่งเป็น

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 มีจำนวน 1 ฉบับ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยและไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีจำนวน 11 ฉบับ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรที่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ทุกฉบับ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 6 ฉบับ และไม่มีมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 5 ฉบับ

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มีจำนวน 3 ฉบับ โดยมีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 2 ฉบับ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ สำหรับรัฐธรรมนูญที่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีจำนวน 1 ฉบับ

4. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร มีจำนวน 4 ฉบับ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวจึงไม่มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

5. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งหมด 19 ครั้ง โดยแบ่งเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีจำนวน 6 ฉบับ มีการแก้ไขเพิ่มเติม 15 ครั้ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) มีจำนวน 2 ฉบับ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม 4 ครั้ง

6. ผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- คณะรัฐมนตรี มีจำนวน 12 ฉบับ
- คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีจำนวน 1 ฉบับ
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 10 ฉบับ
- สมาชิกวุฒิสภา มีจำนวน 2 ฉบับ
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวน 5 ฉบับ
- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ

กฎหมาย มีจำนวน 1 ฉบับ

7. ผู้พิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้แก่

- รัฐสภา มีจำนวน 9 ฉบับ
- สภาผู้แทนราษฎร มีจำนวน 2 ฉบับ
- สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีจำนวน 1 ฉบับ
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีจำนวน 1 ฉบับ

8. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด

มีจำนวน 1 ฉบับ

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา หรือทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 2 ฉบับ

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีจำนวน 1 ฉบับ

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ

- ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ มีจำนวน 1 ฉบับ

9. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง

- ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ มีจำนวน 11 ฉบับ

10. ระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สาม

- ห้าวัน มีจำนวน 1 ฉบับ
- สิบห้าวัน มีจำนวน 11 ฉบับ
- หนึ่งเดือน มีจำนวน 1 ฉบับ

11. การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม

- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่ต่ำกว่าสามในสี่แห่งจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ
- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามแห่งจำนวนสมาชิกทั้งสองสภา หรือทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ
- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีจำนวน 1 ฉบับ
- ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ มีจำนวน 1 ฉบับ
- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 1 ฉบับ
- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน มีจำนวน 1 ฉบับ
- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีจำนวน 1 ฉบับ
- คะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีจำนวน 3 ฉบับ
- คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีจำนวน 1 ฉบับ

12. การออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม มีจำนวน 3 ฉบับ

ข้อเสนอแนะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่ว่าจะฉบับถาวรหรือฉบับชั่วคราวควรมีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้เพื่อให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้มีความทันสมัยและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของบ้านเมืองได้ ในส่วนของผู้มีสิทธิเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องมาจากหลายฝ่ายเพื่อเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วย เช่น คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ผู้พิจารณาญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องเป็นรัฐสภาเพื่อให้มีการพิจารณาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนของประชาชนและให้เกิดความรอบคอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองเป็นการพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณระยะเวลาที่รอไว้ก่อนพิจารณาวาระที่สามควรให้รอไว้สิบห้าวันเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้พิจารณาไตร่ตรองว่าจะลงมติเห็นชอบ

หรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นระยะเวลาที่พอสมควรแล้ว การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเนื่องจากการพิจารณาสองวาระแล้วและได้มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบมาแล้ว ถ้าให้มีการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามมากจนเกินไปอาจเกิดการต่อรองอำนาจทางการเมืองได้ ถ้าให้มีการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามน้อยจนเกินไปอาจเกิดการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามอำเภอใจ ส่วนการออกเสียงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมไม่ต้องบัญญัติไว้ก็ได้ เนื่องจากการนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจยับยั้งได้ ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมาให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

จัดทำโดย

นายแดนชัย ไชวิเศษ

นิติกรชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

บรรณานุกรม

คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
(2548). *สรรสารรัฐธรรมนูญไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร